

Въ 1909 година английското правителство печати 160 документи (ноти, доклади, директиви и др.) относно омиротворяването на Македония отъ български, сръбски и гръцки чети и тѣхното изкореняване.

Съ пълна безпомощност Европа е гледала на анархията въ Турция и се е задоволявала да препоръча „омиротворяване“, като е предупреждавала правителствата на балканскитѣ държави за голѣмата отговорност, която поематъ, ако не взематъ всички мѣрки за възпиране четитѣ, които навлизатъ въ Турция.¹⁾

Реформениятъ австро-руски планъ не задоволи нито македонското население, нито Турция, която не искаше да допусне такова енергично вмѣшателство въ нейния вжтрешенъ животъ. Тройниятъ съюзъ, респ. Германия, подкрепяше упорството на Турция. Поради това, когато Англия вижда, че Турция попада се повече подъ влиянието на Германия, решава въ 1908 год. съ Франция и Русия да наложатъ автономията на Македония. Англия нѣма вече нищо противъ отслабването на Турция. На 24 юлий, обаче, избухва младотурската революция и реформенитѣ планове бѣха погребани наново. Никой, впрочемъ, не вѣрваше вече въ осществимостта на каквато и да е реформена идея. Всички безпристрастни наблюдатели отбелязватъ Турция като държава, абсолютно неспособна за обновление. Пълномощниятъ министръ Едуардъ Енгелхардъ, напр., пише: „Турция и днесъ е въ война съ християнитѣ. Тя се оказа съвсемъ не способна да се създаде като една съвременна държава. Въ всички вилаети царува страшна анархия.“²⁾ Той подчертава само това, което другъ е отбелязалъ преди десетъ години: Портата — споредъ доклада на френския посланикъ въ Цариградъ презъ 1895-та година — е „безсилна да накара даже своитѣ второстепенни чиновници да изпълняватъ нейната воля.“³⁾

Специалниятъ кореспондентъ на The Graphic, който е пропътувалъ цѣла Македония въ специална книга⁴⁾ пише: Македония е красива земя, но е едно гнѣздо на умраза и кървопролития. Плодоветѣ отъ нейния трудъ сж за нейнитѣ владѣтели-грабители, които я разрушаватъ. А. J. Morgan намира, че Турция може да стане безвредна и лоялна, само подъ европейско управление⁵⁾.

На 28 октомврий 1902 год. френскиятъ консулъ въ Солунъ пише на своя министъръ на външнитѣ работи: „Освенъ лошото турско управление има и други причини, които възбуждатъ българитѣ срещу турското владичество: обещанията за реформи, които никога не се изпълняватъ“⁶⁾.

Анархията въ Македония и Одринско се засилва се повече. Тя се подклажда и отъ други. На 4 мартъ френскиятъ вице-консулъ въ Битоля Максъ Шублие пише на френския министъръ на външнитѣ работи: „Акцията на българския комитетъ е парализирана съ войната, която му сж обявили гръцкитѣ нотабили съ подрѣжката на турската власт“⁷⁾. Но най-пълненъ и драстиченъ е британскиятъ министъръ на външнитѣ работи, който пише за тази епоха: „Следствие противоречивитѣ интереси на силитѣ, враждуващи по между си, съ своитѣ реформи въ Македония, тѣ приличаха на единъ, затъналъ въ нѣкое блато, който не може да се мръдне по никоя посока“⁸⁾.

1) Further correspondence respecting etc. Presented for both Houses of Parliament by Command of His Majesty. May 1909. London.

2) La question Macedonienne, etat actuelle — Solution, Paris 1906, стр. 69.

3) Documents diplomatiques 1893—97 Paris 1897.

4) Trouble in the Balkan by John L. C. Both. London, 1905, стр. 181.

5) J. de Morgan. Contre les barbares de l'orient, стр. 241.

6) Ministère des affaires etc. стр. 28.

7) Ministère des affaires étrangères — Documents diplomatiques affaires de Macedonia, Paris, 1902, стр. 4.

8) Memoires de Edward Grey, Paris 1927.